No. 159. 1835.

BREDASCHE COURANT,

Staat- , Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Zaterdag 13 Junij.

SCHUTTERIJ.

PUBLICATIE.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van deze BREDA, maken bij deze aan de belanghebbenden bekend, dat de *Alphabetische naamlijst* van de Ingeschrevenen voor de Schutterij, van de ligting van 1835, ten Stadhuize alhier ter inzage van iegelijk zal voorhanden liggen, van den 10 tot den 15den Junij, des voormiddags van 9 tot 12 ure, ten einde een ieder in staat zoude zijn, om, ingeval hem eenige personen of omstandigheden mogten bekend zijn, die op dezelve nog zouden behooren te worden aangeteekend, of daarvan moeten worden weggelaten, zulks aan het Provinciaal Bestuur kenbaar te maken.

Dat de lotinge voor de Schutterij, tusschen de ingeschrevenen van dezen jare, zal plaats hebben, ten Stadhuize, onder toezigt eener commissie uit het Bestuur, op *Woensdag*, den 17den Junij des voormiddags ten 10 ure precis; werdende de belanghebbenden bij deze gelast, zich ter plaatse en op dato vermeld te laten vinden, ten einde aldaar, voor de dienst der Schutterij te loten, of zulks door behoorlijke, bij de gedachte commissie bekende gemagtigden te laten doen; zullende voor hen, die persoonlijk afwezend mogten blijven, en zich niet op voorstaande wijze hebben doen vertegenwoordigen, door een der Leden van de commissie worden getrokken.

En dat, eindelijk, de belanghebbende personen, bij de loting, de gelegenheid zal worden opengesteld, om de redenen van vrijstelling, waarop zij eenige aanspraak zouden mogen maken, ter kennisse van de genoemde commissie te brengen, met aanduiding van het art. der wet en het onderdeel van dien, waarop zij hunne reclame hebben gegrond.

En op dat niemand hiervan onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te dien gebruikelijk is.

BREDA, den 10den Junij 1835.

DE ROY, Vt.
Ter ordonnantie van dezelven,
De Secretaris der Stad
H. W. SCHAUIKENS.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT

BREDA. — Uit Vlissingen meldt men van den 8sten dezer:

» Zaturdag l. barste op het onverwachtst ontstreks half 6 uren, boven en in den omtrek dezer stad een orkaan los, vergezeld van zwaren wind, regen en hagel. De hagelsteenen geleken meer naar stukken ijs, en vielen in een groote menigte, en met zooveel geweld neder, dat een aanzienlijk getal ruiten vele glazen zijn gebroken; ook zijn door den zwaren wind, digt onder deze stad, eenige boomen beschadigd en een geheel omver gewaaid."

Te Aardenburg is de bliksem zondag middag, terwijl in de Kerk dienst verrigt werd, onverwacht in den toren geslagen, tot niet weinig schrik van de aanwezende toehoorders; de aangerigte schade is echter van geen groot belang geweest.

De Engelsche dagbladen van den 8sten dezer houden zich nagenoeg uitsluitend met de Spaansche zaken en met de verlegenheid die nog steeds onder de speculanten ter beurze heerscht, bezig. De *Morning Chronicle* schijnt te bevestigen dat het Londensche kabinet tegen de bezwaren aan eene gewapende tusschenkomst verbonden heeft opgemaakt, en dien ten gevolge ook aan het Fransch bestuur dien maatregel ontraadde. Men zou intusschen zijn overeengekomen, dat een Portugeesch legioen den generaal *Valdès* ter hulp zoude strekken, dat er in de beide rijken vrijwilligers konden worden aangeworven, en Engeland daarenboven de Koningin-regentes van wapenen en krijgsbehoeften mogt voorzien.

Te Beurze van den 8sten waren genoteerd: de 5 pCt. gesneden 9b⅝; Portugal 87; Spanje 40½; Holl. Werk-Schuld 2½ pCt. 55⅝; 5 pCt. 100½.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 9den Junij.

Het *Journal des Débats* kondigt heden aan, dat er geene interventie zal plaats hebben; het Engelsch kabinet heeft ten stelligste geweigerd tot dien maatregel mede te werken, en het gouvernement meent, dat het niet in het belang van Frankrijk zou zijn, dezelve alleen te ondernemen. De courier die dit besluit naar het Spaansch hoofdkwartier moet overbrengen, is reeds naar Madrid vertrokken.

Terwijl de ministeriele bladen geene andere bijzonderheden vermelden, vindt men in den *Temps* en *Courrier Français* een vrij uitvoerig verslag van de beraadslagingen, die dit besluit zijn voorafgegaan. Het Engelsch kabinet zoude bij eene depêche, die den 6den dezer alhier is ontvangen, verklaard hebben, dat het *quasi-federatie*, bij het viervoudig verbond, nog niet schijnt te bestaan, en dat men bij gevolg alle ondersteuning moest weigeren aan eenen maatregel, die immers voor het oogenblik ongepast scheen. Zoodra dit antwoord bekend was, heeft men bij het gouvernement de zaak als onuitvoerbaar beschouwd, en na langdurige deliberatien besloten, het verzoek eener onmiddellijke gewapende tusschenkomst van de hand te wijzen, doch te gelijker tijd de koningin-regentes van ter zijde zoo veel mogelijk te ondersteunen. Tot dat einde werd het vreemd legioen, dat zich thans te Algiers bevindt, en 6000 man sterk is, ter harer beschikking gesteld, met de belofte dat de Engelsche en Fransche marine de Spaansche kusten zoude bewaken, en met vergunning om door het gansche rijk vrijwilligers aan te werven.

— Bijzonders berigten uit Madrid van den 2den dezer, bevestigen andermaal dat men zich aldaar in groote verlegenheid bevond. Het gerucht dat de meerderheid van het Fransch ministerie niet voor eene gewapende tusschenkomst was gestemd, en de ongunstige tijdingen uit Navarre ontvangen, hadden de gemoederen zoodanig in beweging gebragt, dat men, indien het Fransch bestuur werkelijk de verlangde ondersteuning weigerde, voor eene uitbarsting vreesde, die ongetwijfeld hetzij de zegepraal van don *Carlos*, hetzij dien van de revolutionaire beginselen ten gevolge zoude hebben. In onderscheidene provintien, vooral in Aragon, waren reeds oproerige bewegingen, die wel voor het oogenblik werden onderdrukt, doch zich telkens konden vernieuwen. De kapitein-generaal van dit gedeelte, de generaal *Alvarès*, heeft bij eene proclamatie, vrijwilligers uit de stedelijke militie uitgenoodigd, om zich te Madrid te vereenigen en den generaal *Valdes* te hulp te trekken, doch waarschijnlijk zoude slechts een zeer klein getal aan die oproeping beantwoorden."

Van de grenzen meldt het *Journal de Paris*.

» De kolonel *Zugarramurdi*, die te Elisondo het bevel voerde, heeft den laten dezer deze plaats met de stedelijke militie en de Chapelgorris (ligte troepen) verlaten, en in Francia eene schuilplaats gezocht. Te Elisondo zijn 200 man troepen achter gebleven, die hem niet wilden volgen, en zich in de stellte hebben opgesloten.

» De insurgenten hebben in het fort Landiber, tusschen Urdach en het Fransche dorp Arnéguy de wijk genomen, terwijl voornoemde kolonel verzocht dat zij aan deze zijde der grenzen zouden worden toegelaten. Den 2den deden de Karlisten op genoemd fort eenen aanval, en kwamen zoo digt dat hare kogels het Fransch territoir bereikten. Deze schending van grondgebied kon niet worden geduld, en de kapitein die te Arnéguy het bevel voerde heeft zich dadelijk met een detachement van 50 man naar de uiterste grenzen begeven, en toen aldaar één zijner soldaten werd gekwetst, op de Karlisten gevuurd, die zich alstoen onmiddellijk hebben verwijderd.

» Men verwachtte dat ten gevolge van dit alles de versterkte positie in de vallei van Bastan dadelijk door de Karlisten zoude overrompeld worden, doch luidens nadere berigten van den 4den hebben zij de grenzen verlaten."

Onder dagteekening van den 5den schijnt men heden, dat *Valdès* bevel heeft gegeven, Elisondo, Urdach en Sanjesteban te ontruimen, en *Zumala Carreguy* Puente de la Reyna geblokkeerd hield.

— In de kamer van afgevaardigden werd gisteren het budget van eeredienst bediscussieerd, en heeft de meerderheid andermaal geweigerd voor de bisdommen, die niet bij het konkordaat van 1801 zijn erkend, eene bezoldiging toe te staan.

— Het hof der pairs zette gisteren en heden het verhoor der beklaagden dit gevallen voort, dat echter weinig belangrijks opleverde. Onderscheidene der beschuldigden, die gezegd worden aan den opstand te Lyon deel te hebben genomen, gaven thans voor, dat de republikeinen hen tot deze en gene handelingen met geweld hebben gedwongen, en hunne verklaringen dienaangaande zijn des te moeijelijker te wederleggen, wijl zoo vele der getuigen niet zijn gecomparseerd.

— De fondsen waren heden (9 *Junij*) genoteerd: 5 pCt. kont. 107; op tijd 107,15; 3 pCt. kont. 76,80; op tijd 72,25; Napol. kont. 95,15; op tijd 95,10; Sp. *Guichard* 47; Perpet. 4½ 3 pCt. 27¼; Cortes 36; Cortes Coupons 16 Uitgest. 15.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 12den Junij.

Uit Aardenburg schrijft men nader het volgende:

» Zondag l. in den namiddag is alhier, op het ogenblik dat de bliksem in den toren der Hervormde kerk geslagen [illegible] de H. *Gouda Quint*, bij afwezigheid de, aan [illegible] het weder helder was en men vooraf geen donder gehoord had, noch ook eenige regen bemerkte, en dus niemand op zoodanig iets

denken kon, was de schrik en ontsteltenis zoo groot, dat er een gegil en geschreeuw opging, en de schare, die buitengewoon talrijk was, zich verdrong om uit de kerk te komen, zoo dat er eenige personen onder den voet geraakten; de stem van den predikant, die rustig op den predikstoel bleef en de gemeente tot bedaardheid aanmaande, kon niet meer gehoord worden; allen vlugtten, met achterlating van kerkboeken zakdoeken enz. Alles is nogtans zonder ongelukken afgeloopen, en men heeft geene schade van aanbelang aan het kerkgebouw of den toren ontdekt. Naar alle waarschijnlijkheid is de bliksem bij of in het hoofd der wijzers ingeslagen, en van daar naar binnen den toren, alwaar hij een weinig lager naar buiten is uitgeslagen; het weder was nog fraai en droog, toen op eens een zwarte wolk van het Z. O. naar het N. W. over de kerk en toren dreef, die zich met eenen hevigen slag, die kort afbrak, ontlastte; een kwartiertuurs daarna kreeg men zwaren regen en hagel, en des avonds mooi helder weder."

— Voor eenigen tijd werd door de Engelsche marine aan den heer *P. Varkevisser*, reeder te Scheveningen en lid van den stedelijken raad van 's Hage, opgedragen, om voor hare rekening een scheepje te bouwen, volgens de niet algemeen bekende constructie der Pinken. Dat scheepje, thans voltooid zijnde, is gisteren van de werf van genoemden heer uitgehaald, en wordt nu op het strand opgetuigd. Volgens het oordeel van deskundigen, ook van de commissie, met het toezigt belast, voldoet dat scheepje, waarvan het model en de constructie geheel aan den voornoemden reeder was overgelaten, en dat tegen de zwaarste stootingen zal bestand zijn, bij uitnemendheid.

— Het grootste deel der verkiezingen voor het lidmaatschap van de beide kamers in België, in de vier provincien tot de serie van dit jaar behoorende, zijn reeds bekend. Zie hier eene opgave van de meest bekende namen:

Te Luik zijn tot senateurs gekozen de heeren graaf *de Mean* en baron *de Potesta*; — tot afgevaardigden de heeren *Raikem* met 840, *de Behr* met 819, *Ernst*, minister van justitie, met 787 en *Kepenne*, een nieuw lid, met 763 stemmen. Er waren 1409 kiezers.

In Limburg zijn herkozen, te Tongeren de senateurs *d'Ansembourg* en *van Muysen*, en de afgevaardigden *Renesse*, *Simons* en *Schaetzen*.

Te Hasselt is de senateur *de Stockhem* herkozen en de afgevaardigden *de Theux*, minister van binnenlandsche zaken, en *Pollenus*; verkozen is de heer *Engelsters*, bij ballotage tegen den generaal *Nypels*.

Te Mons is de baron *de Sécus*, de vader, als senateur gekozen; tot afgevaardigden herkozen de heeren *Corbisier* met 484, *Gendebien* met 466 stemmen; verkozen de graaf *Duval de Beaulieu* met 362 stemmen; er waren 716 kiezers.

Te Doornik, tot senateur is de heer *Dumon-Dumortier*; — tot afgevaardigden: de heeren *Dubus* met 716, *Dumortier* met 687, *Trentesaux* met 646, *Dongnon* met 612, van de 938 stemmen.

Te Soignies is de minister *Dubrivier* herkozen als afgevaardigde.

Te Gent zijn tot senateurs verkozen de heer *de Barlaut*, *Dentzerchere*, *Heyndrickx*; — tot afgevaardigden de heeren *Desmanieres*, *Mathieu*, *Hye-Hoyo*, *Vergauwen*, de pastoor *Andries*, *Kervyn*.

Te Aalst zijn de graven *Aug. de Robiano* en *D'Andelot* als senateurs herkozen; en als afgevaardigden de heeren *Aug. Desmet* en *de Meer de Moorsele*.

Te St. Nicolaas zijn als afgevaardigden de heeren *C. Rodenbach*, *Ch. Vilain XIIII* en *Stas de Volder* verkozen.

Te Termonde de baron *van den Branck de Terbecq*, de graaf *H. Vilain XIIII*.

Te Thuin is de graaf *de Robiano* als senateur herkozen.

— Door de belgische bladen was het overlijden van den gezagvoerder *Lubin* gemeld. Thans berigten zij nader dat dezelve nog niet overleden, doch gevaarlijk ziek is.

— Uit Berlijn wordt gemeld dat de Koning van Pruissen aan den Engelschen zeeschrijver, *sir John Ross*, het ridderteeken van den Hoogen Adelaar der derde klasse heeft geschonken.

— Het ontwerp der Russisch-Amerikaansche Kompagnie, om kolonien in de besittingen van Rusland in Amerika te vestigen, is, onder eenige bepalingen, door Z. M. den Keizer van Rusland goedgekeurd.

— In een te Marseille ontvangen brief van den Franschen kanselier te Tetuan, in Spanje, komt het volgende verhaal voor van eene poging tot zeeroof en moord in de Middellandsche Zee: Het Sardinische schip *Oriente*, kapitein *Barachino*, was omstreeks de helft van mei uit Tetuan in Afrika naar Marseille op reis gegaan; terwijl het schip in volle zee was, overvielen vier mooren, welke men ter plaatse van vertrek had aan boord genomen, den kapitein des nachts in zijne hejuit, waarin zij hoopten ook de verdere equipage te kunnen overweldigen en het schip als buit weg te voeren. De kapitein echter weerde zich, in weerwil bij vier dolksteken; manhaftig, en riep zijn volk ter hulpe, met welks bijstand hij de roovers onder in het vaartuig sloot, alsteen de Spaansche haven Tosa in Katalonie binnen liep en de moordenaars aan het gerecht overleverde.

BUITENLAND.

FRANKFORT, den 9den Junij.

De commissie van de Badensche Standen, welke belast was met het onderzoek van het traktaat van toetreding tot de Pruisisch-Hessische tolvereeniging, heeft, met 7 tegen 4 stemmen, een besluit genomen, waarbij aan de kamer wordt voorgesteld, om die toetreding te *weigeren*. Met de meeste belangstelling ziet men hier nadere opgave uit Baden omtrent deze zeer belangrijke zaak te gemoet. In Nassau is den 3den dezer een besluit door de regering genomen, waarbij weder eene verhooging der invoerregten van sommige koopwaren, zoo als rijst, vreemde gedisteleerde wateren en vreemde wijnen, gelast wordt. Deze verhooging, even als de onlangs voorgeschrevene verhooging van de regten op de suiker, koffij en tabak, wordt in dier voege geheven, dat bij den invoer de noodige borgtogt of zekerheid verleend wordt voor derzelver werkelijke betaling tegen het geval dat de toetreding tot de Pruissisch-Hessische tolvereeniging haar volkomen beslag erlange. De meening houdt zich staande, dat men zoo wel hier te Frankfort als in Nassau slechts op den afloop der thans in Baden plaats hebbende beraadslagingen wacht, ten einde insgelijks een bepaald en openlijk besluit te nemen.

— Op den 1sten dezer is, in bijzijn eener groote volksmenigte, te Aibling te Beieren het monument ontbuld ter gedachtenis aan het vertrek van koning *Otto* naar Griekenland. Op 's Koninga last is te dezer gelegenheid een gedenkmunt geslagen, aan de eene zijde met Hoogstdezelfs borstbeeld, op de andere met de afbeelding van het monument en de woorden: » Gedenkteeken van de scheiding der Koningin *Theresa* van haren zoon, Koning *Otto*. Opgerigt bij Aibling door Beijersche vrouwen, 1835."

— Uit Weenen schrijft men van den 3den Junij, dat ook van de oostenrijksche zijde een lid der keizerlijke familie zich tijdens het legerkamp bij Kalisch, derwaarts zal begeven om den keizer van Rusland te begroeten en de groote wapenoefeningen bij te wonen.

Volgens verschillende opgaven schijnt het zich te bevestigen, dat de zoogenaamde naar Tripoli bestemde Turksche vloot, met inbegrip der transportschepen 40 zeilen sterk, op de Albanesche kust ten anker gekomen is en alsoo veeleer waarschijnlijk met de aan boord zijnde manschap bestemd is om de pacha's van Scutari en Janina te ondersteunen in derzelver pogingen om aan den opstand in Albanie een einde te maken.

— In berigten uit Galatz in Moldavie wordt gezegd dat er een gerucht in omloop is, volgens hetwelk de Russen de nog door hen bezette vesting Silistria aan den Donau eerlang zouden ontruimen.

— Uit Odessa wordt aan den 23sten Mei geschreven:

» Volgens een heden in omloop zijnde gerucht mogen wij eerstdaags Z. M. den keizer uit Moskau in onze stad verwachten. Er moet reeds een schip met dit berigt aan onzen gezant te Konstantinopel afgezonden zijn.

» Wij zien hier eenen zeer gezegenden oogst te gemoet. Alle berigten uit de Krimm stemmen daaromtrent overeen."

— Uit Konstantinopel heeft men berigten tot den 19den Mei. De Sultan had eene bijzondere commissie benoemd, welker openbare last was den Keizer van Oostenrijk met dezelfs troonbeklimming geluk te wenschen, doch die overigens eenigsins langer in Weenen verblijven zou. Aan het hoofd dezer commissie, die eerlang zou afreizen, was de algemeen geachte *Ferik Ahmed*-pacha. — Den zoost *Bogorides* was eenige dagen vroeger eene zeldzame eer te beurt gevallen. De Sultan leidde namelijk in persoon bij denzelven een bezoek af, om van diens paleis een, op den tegenover gelegen oever staand linieschip van stapel te zien loopen. Men kon zich geen dergelijk voorbeeld herinneren, dat onder de Turken te meer opzien baarde, daar zich bij den Sultan ook een deel van den Harem bevond, om gemeld schouwspel bij te wonen. De Sultan liet zich koffij en ververschingen aanbieden, ook de vrouwen van den Harem lieten zich door de vrouwelijke bewoners van het hotel bedienen. — De Fransche gezant was de wateren te Brussa gaan gebruiken. — De gezondheidstoestand der hoofdstad was geruststellend.

In dezelfde berigten uit Konstantinopel van den 19den mei, en dus van zes dagen later dan het berigt van den *Schwabischen Merkur*, wordt met geen woord gewag gemaakt van den afval van der Druzen vorst *Emir Beschir* noch van eene nederlaag der Egijptenaren, alhoewel intusschen het *Journal de Smyrne* den toestand dezer laatsten steeds als hagchelijk en hen met opstanden bedreigd afschildert. Omtrent den terugkeer van *Ibrahim*-pacha in Syrie, vernemt men thans, dat hij na een togt door Neder-Egijpte te hebben gemaakt, den 28sten februarij van Cairo is afgereisd, om over Damiate,

waar de stoomboot *de Nijl* hem wachtte, naar Sinaën terug te keeren, waar bij dan ook in 't begin van april aangekomen is.

Volgens de jongste berigten door het *Journal de Smyrne* uit Alexandrie medegedeeld, bleef de pest aldaar aan het afnemen, maar was zij te Cairo in hevigheid nog vermeerderende, zoodat in den aanvang van april er dagelijks 300 tot 400 menschen stierven. Men vreesde nog voor eene toeneming, wanneer de woestijnwind, Hamsin geheeten, zoude beginnen te waaijen.

— Te Weenen waren den 3den juny genoteerd: Metalliques 101 ½; 4 pCt. 97 ½; Bankactien 1333.

AANTEEKENINGEN.

De aanvraag, door het gouvernement van koningin *Christina* van Spanje gedaan, bij Frankrijk, ten einde door eene gewapende tusschenkomst den troon harer dochter *Isabella* te beveiligen, levert, bij de demoralisatie harer krijgsmagt, tegenover de strijdkrachten en de regten van Don *Carlos*, een treurig bewijs op, hoe weinig inwendige veerkracht haar gouvernement bezit, alsmede het gebrek aan een vast steunpunt bij de meerderheid der Spaansche Natie. En een dergelijk bewind moet volstrekt wettig heeten, en als wettig worden ondersteund! Meer dan de wettigheid zal de vorm der staatsregeling, meer nog dan deze het belang van hem of zij die intervenieren, boven dat alles de goedkeuring van den maatregel, welke dan ook, door de Noordsche mogendheden in deze afdoen. Het is wel waar, de Noordsche mogendheden hebben nog wel geenen krachtigen wil [illegible] geopreid, en sedert 1830 zeer geleidelijk zich gehouden aan de uitingen en gedragingen der Engelsche en Fransche staatkunde, en daarmede ook de niteënscheuring van ons Rijk, en de schandelijkste vergruizing onzer regten en ongehoorde gewelddadigheden jegens ons lijdelijk aangezien; maar toen is alles geschied om den vrede te bewaren, die evenwel toch maar in schijn aanwezig bleef. Mag men verwachten, - zonder aan die mogendheden eene voor haar niet zeer vereerende traagheid van handelen te onderstellen, dat mogelijk anders het geval zoude kunnen zijn, - dat zij eindelijk, dat laatje doch nutteloose geduld moede, het goede regt zullen voorstaan en handhaven des noods, en met daden toonen, dat zij, hunner hooge roeping indachtig, welke zij in 1815 zich toekenden, het regt als grondslag van den vrede, maar geen vrede door krenking van het regt, in waarheid getrouw blijven? Het jongst besluit van het Fransch bestuur, daartoe door het Engelsch wel genoodzaakt, van niet directelijk te intervenieren geeft zeker aan de zaak eene eenigzins andere wending; doch, laat ons toezien, wat het einde wezen zal.

De gedragingen der laatst afgetreden ministers, in de zitting van het Engelsch Parlement, getuigen tegen derzelver vijanden, die beweerd hebben, dat zij uit eigenbaat en met verloochening hunner openlijk beleedene beginselen, in het [illegible] zich zochten te handhaven, de zij, afgetreden zijnde, hunne pogingen zouden vereenigen, om het [illegible] ministerie omver te werpen, *even zoo* als men zulks met hen gedaan had. Nog versch liggen in het geheugen de aangewende pogingen van Lord *Russell* en zijnen aanhang, en de wijze, hoe men het doel bereikt heeft; de ernst en de welsprekendheid, waarmede Sir *R. Peel* in de jongste zittingen maatregelen heeft helpen bestrijden, in vereeniging met de ministers, die de verkorting van de regten der kroon noodwendig moesten ten gevolge hebben, leveren een heerlijk getuigenis op van 's mans voortreffelijk karakter en denkwijze, en doen meer en meer betreuren, dat de dwaze pogingen eener verblinde partij dien staatsman verpligt hebben, de opperste leiding der zaken te laten varen. — De eerste rol, die nu op dat staatkundig tooneel vervuld wordt, is wel schitterend en biedt oogenschijnlijk veel voordeeligs en goeds aan; voortgang in beschaving, verlichte hervormingen, gelijkheid van regten, algemeen welzijn, zijn in het afgetrokkene zeer schoone en veel heils belovende aangelegenheden; [illegible] op de zaken zelve en in verband met het bestaande, met verkregene regten, met volksdenkwijze en zeden, kan, in vervolg van tijd, het antwoord op de vraag gegeven worden, of er *verbeteringen* zijn aangebragt. Ten gevolge van overijlde maatregelen is dikwerf die vraag ontkennend beantwoord geworden.

Fiscaliteit, in zoo verre als daardoor eene te ver gedrevene bevoordeeling van 's lands schatkist verstaan wordt, is algemeen als afkeur waardig, ja veelal als hatelijk geteekend. — *Fiscaliteit* bij regterlijke gewijsden, is een algemeene ramp. Men heeft wel somsaan de regtbanken op het algemeen verweten, dat zij, in zaken waarin de schatkist als eischeresse optreedt, soms wat veel vertrouwen stelden in het bestuur dier administratie; dat men in Nederland, te dezen opzigte, niet zoo denkt en handelt, daarvoor strekken hunne uitspraken tot getuigen. Maar *fiscaliteit* als *boete*, in correctionele regtsgedingen opgelegd, is een hoofdgebrek, dat het Fransche strafwetboek ontsiert, omdat de daaromtrent bestaande bepalingen te hoog zijn opgedreven, en veel te veel ruimte overlaten. — Het onbillijke en onregtvaardige dier geldelijke boetstraffen ligt grootendeels daarin, dat het eene gedegueerde confiscatie is, niet alleen den schuldige treft, maar veel meer zijne betrekkingen, en alzoo onschuldigen bereikt, voor wien het somtijds boete genoeg is, met eenen overtreder der maatschappelijke wet verbonden te zijn. In staatkundige procedures is de toepassing van geldboeten dubbel hatelijk, vooral wanneer er tusschen het wanbedrijf en de straf, of in de onderlinge deelen der straf geene verhouding bestaat. De verhouding tusschen de opgelegde gevangenisstraffen en de opgelegde geldboeten, bij sommigen tot eene verbazende hoogte opgedreven, in verband beschouwd met de vroeger uitgesprokene veroordeelingen door het Hof der Pairs, (even als dit ook zoude kunnen bewezen worden bij enkele mindere regters), schijnt te moeten doen veronderstellen, dat ook de Pairs geloof hechten, dat wij in de nieuwe eeuw, dat is in die der Geldheerschappij, leven, daar zij zich niet ontzien, om, zonder inachtneming van het noodzakelijk verband, dat tusschen de deelen der straf behoort aanwezig te zijn, de veroordeelden geldelijke straffen op te leggen, geschikt om hen en de hunnen geheel en al te *ruineren*, terwijl zij slechts door eene geringe gevangenisstraf de schuldigen zelven in hunne personen de aangetijgde overtreding der wet doen boeten. Is dat goede Justitie? Hier bestaat de schuld minder in de ten uitvoer gelegde wet, maar in derzelver verstandelijke toepassing.

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

DUITSCHLAND: *door* O. L. B. WOLFF, L. L. D. *Hoogleeraar in de nieuwere Letterkunde aan de Universiteit te Jena.*

(Vervolg van No. 136.)

DICHTERS EN ANDERE LETTERKUNDIGEN.

HERDER.

Voor dat ik mij bepaal bij de pogingen van eene nieuwe en waarlijke dichterlijke school van schrijvers, wier invloed, in sommige opzigten, zoo lang zal voortduren als er eene Duitsche letterkunde bestaan zal, moet ik spreken, en wel met de meeste hoogachting van een man, aan wien [illegible] niet dankbaar genoeg zijn kan, - een man, die al de groote hoedanigheden van een' dichter, een' redenaar en een' wijsgeer, en wat meer is, de diepste en algemeenste geleerdheid, met het edelste en teederste hart vereenigde - zoodanig was HERDER, die, gelijk aan de Genius der menschheid, zijn licht verspreidde op bijna elk pad, dat tot hetgeen groot en edel, in het gebied van menschelijk, en zelfs van goddelijke wetenschap geleidde. Nooit heeft een waardiger vaderlander zijn land begunstigd, en hijaldien wij alleen bloot op eene karige wijze regt bedeelden, zouden wij onzen kinderen zijnen naam met eerbiedige liefde leeren uitspreken, als van een der eerste helden onzes volks. Ik kan hier allen een kort verslag van hem en zijne schriften doen; maar uit deze weinige regels zullen de buitenlandsche lezer leeren, hoe veel Duitschland aan hem verschuldigd is.

JOHANN GOTTFRIED HERDER (zijne brieven van adeldom dagteekenen niet vroeger dan het jaar 1801) de zoon van een' arm schoolmeester te Mohrungen, in Pruissen, werd in 1744 geboren. Hij studeerde in de godgeleerdheid op de hooge school te Königsberg, alwaar KANT zijn leeraar ter was in de wijsgeerige wetenschappen. Na zijne akademische loopbaan geëindigd te hebben, werd hij onderwijzer in het collegie van Riga in 1765, en trad ten zelfden tijde voor de wereld als autheur op. De wetenschappelijke boorte der Duitsche letterkunde trok in het bijzonder zijne aandagt, en gevoelde diep het gebrek van goede critici, want zelfs Lessing volgde hem niet. Dit was de reden dat hij zijne *Fragmente über die neuere Deutsche Literatur* schreef, welke spoedig gevolgd werden van zijne *Kritische Wälder*, welke hem, ofschoon nog zeer jong, groote vermaardheid en lof verwierven. Hij nam gereedelijk de gelegenheid die zich aanbood, om de wereld te zien, waar, en vergezelde een' jongen vorst [illegible] op eene reis door Frankrijk en Duitschland. Graaf WILLEM VAN SCHAUMBURG-LIPPE noodigde hem uit, in 1770, om het ambt van Hofkapelaan te Bückeburg aan te nemen. HERDER ging derwaarts en leidde een zeer gelukkig en stederend leven; waarvan onder andere dingen het gevolg was eene *Verhandeling over den oorsprong der Talen*, aan welke een prijs toegewezen werd door de Akademie van Berlijn. Dit voorspoedige werk benevens een vermaard godgeleerd *Aelteste Urkunde des Menschen geschlechts*, verwierf hem eene dubbele vermaardheid; zoodat in 1775 hem eene aanstelling als boogleeraar in de Godgeleerdheid te Göttingen werd aangeboden; maar twijfelingen omtrent zijne regtzinnigheid verhinderden hem het aan te nemen, en hij verkoos derhalve liever het ambt van Hofkapelaan en Generaal Superintendent in Weimar; en hier daar van het jaar 1775 tot aan zijnen dood, welke in 1803 plaats had, onvermoeid werkzaam om door leer en voorbeeld al wat goed en groot is te bevorderen. Zijne stoffelijke overblijfselen rusten in dezelfde kerk, waar hij zoo dikwerf en zoo nadrukkelijk het woord van God en de hemelsche lessen van onzen Heiland verkondigde. Eene diepe [illegible] overtuiging, dat allen, die hem omringden, niet waren, [illegible] wezen moesten, of ten minste wat bij wenschte dat zij waren, [illegible] de laatste jaren van zijn leven; zoodat, tegen het einde daarvan, zijne vertrouwelijkheid met GOETHE, den vriend zijner jeugd, en andere [illegible] niften, afnam. (1)

HERDER was meer een gevoelvol dan een scheppend dichter; zijne verbeelding was te veel belemmerd, door zijne gewoonte van bespiegeling, en hij wendde de dichtkunst derhalve tot niets aan dan tot het inkleeden van

(1) Men zegt (en de anecdote is zeer karakteristiek) van den man, dat hij op zijn doodbed, in zijn zieltogen, onderscheidene malen uitriep: „O „geef mij eene groote gedachte - eene groote gedachte - op dat ik er troost „uit hale."

zijne gedachten in een fraai en sierlijk kleed. Hij bezat al de hoedanigheden, die een dichter behoort te bezitten, maar zijn genie was dat van een universalist, en hij stelde het ver boven de bekrompenheid der verbeelding. Een diep gevoel van de waardigheid van 's menschen bestemming geeft aan zijne werken eene redelijke warmte, en een ernst, welke zich ook over de stiller gedachten, die hij in losser maat op papier zijns lievens schreef, verspreidt. Hij achtte zich vrij om aan zijne eigene verkwikking bij tusschen de schoonheden uit de Dichtkunst van elk land, en plantte dezelve met ongemeene begaafdheid en kunde op zijnen eigenen bodem over. Wij zijn hem de eerste vertaling van volksgezangen van alle natien verschuldigd; hij gevoelde met genoegen welk een rijke schat er verborgen was in deze onbebouwde velden van onbestuurd gevoel, iets dat tot dien tijd toe het grootste gedeelte, door Duitschlands hoogere klassen was verwaarloosd. Door dezelve te vertalen, opende HERDER een nieuw pad aan jonge dichters; en de studie van nationale gezangen op onze schrijvers heeft veel invloed, welke in het vervolg te klaarder gevoeld worden.

Zijne voornaamste verdienste berust op zijne onberijmde schriften, ofschoon zijn stijl somwijlen al te dichterlijk is, waarvan de reden maar gevonden worden in den overvloed zijner denkbeelden. Zijne latere werken zijn niet minder sierlijk, maar meer regelmatig zamengesteld, en hebben ook bijzonder behoorlijk door een zekeren Oosterschen toon, dien zij bezitten (het gevolg zijner studie), worden de deszelfs verdienstelijkheid gestempend door de belderheid zijner denkbeelden, en zijne innerlijke bekendheid met de Grieksche en Romeinsche klassische schrijvers. Dezelfde zedelijke gloed en diep gevoel van 's menschen waardigheid, welke zijne gedichten versieren, worden deselfs in zijne prozaschriften gevonden. Al wat hij zegt, komt onmiddelijk uit het hart, en is vol van levende waarheid, zonder eenige schoolsche verwaandheid of dialectische spitsvindigheid. Hij mumte uit als wijsgeer in zijne *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit* - een werk, dat de trots van Duitschlands letterkunde altijd geweest is en altijd blijven zal. Dan het is moeilooz om de verdiensten van zijne andere geschriften op te tellen - zij bevatten geenen regel, die aan de menschheid niet dienstbaar geweest is, en als een Duitsch vader zijnen zoon het toonbeeld wil voorstellen van een wijsgeer, predikant, geleerde en boven al van een deugdzaam en edel man, behoeft hij alleen te wijzen op HERDER, verzekerd dat hij in geheel Duitschland geen waardiger voorwerp van lof, eerbied en liefde vinden zal.

Beurs-prijs der Effecten, te Amsterdam.

DONDERDAG, den 4den Junij.

	laagste koers.	hoogste koers.	koers 4 en h.m.
NEDERLAND. pCt.			
Werk. Schuld 2½	55½	55 11/16	55 9/16
dito dito 5	100 1/16	100⅞	100 1/16
Uitgestel. dito	1¼		
Kasbill., dito	25⅛	25⅜	25¼
Amort. Synd. 4½	94½	94 1/16	94 9/16
Dito dito 3½	79⅜	79¾	79⅝
Schatkistbill. 4			
Hand.-Maats. 4½	107⅜		
Nieuwe Dito. 4½	101¼	101⅜	
Penningen.			
Ins. Grooth. 3	79	79⅛	79
ENGELAND.			
Dito p. 12 Aug. 3			
SPANJE.			
Per. R. E. Ams. 5	42⅝	43¼	43⅛
Dito *f* 1000. 3	26⅝	26¾	26⅝
Cert. O. y. Leg.			
Fransche Uitg.	16½	16⅝	16½
Cert. B. Lond. 5	32	32½	32⅝
Engelsch. Uitg.			
PORTUGAL.			
Obl. te Lond. 5	85		
Dito dito 3			
NAPELS.			
Certific. *L. & B.* 5			
Dito *Rothsch.* 5	90⅛		
Leen. Lond. *R.* 5			

	laagste koers.	hoogste koers.	koers 4 en h.m.
pCt.			
RUSLAND.			
Obl. *Hope* 1798 5	103½		
Dito 1822 5	103⅝		
Cert. dito 1831 5	98⅜		
Obl. te Lond. 5			
Cert. te Hamb. 5	98½		
Ins. in Assig. 6	68⅞		
Certific. dito. 6			
POLEN.			
Aand. L. fl. 300			
PRUISSEN.			
Dito dito R. 50	110¾	111¼	111
Neg. L. 1830. 4			
OOSTENRIJK.			
Aand. L. *f* 100.			
Dito dito 250. 4			
Metalliek. . . . 5	98⅞		
Dito L. gen. . . 5			
Dito. 2½	55	55¼	
Obl. *Goll & C.* 5			
Dito. 4			
Cert Stadsb. 2½			
Ween. B. act. 3			
N. Ween. Aand.	711		
DENEMARKEN.			
Leen. te Lond. 3			
BRAZILIEN.			
Dito *Rotsch.* 5	83½		

Gezien:

J. R. HELLER,
Medicinae Doctor te Klundert,
EN
J. VOGEL.

Hooge-Zwaluwe, 11 Junij 1835.

Een of twee JONGE HEEREN, genegen zijnde zich te doen opleiden in HEEL- en VERLOSKUNDE, kunnen daartoe gelegenheid vinden, met genot van KOST en INWONING, in eene voornaamen medes van *Noord-Brabant*, adres onder Letter P., bij de Gebroeders LANGENHUYSEN, te *'s Hertogenbosch*. Brieven Franco.

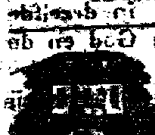

Het zoo gunstig, ten aanzien van ligging, opbrengst en zonder aanlag, bekend OUD-HEERLIJK LEENHOF, *KRELAER*, blijft steeds op voordeelige voorwaarden, - verhuurd met of zonder de BOERDERIJEN daarbij behoorende, gelegen te TEEL- en WEHLANDEN, - *UIT DE HAND TE KOOP*. De gedrukte beschrijving en noodige inlichting kan men verkrijgen bij den Heer en Mr. DE ROY, Notaris te Breda, en bij den Heer P. WIERCX, Notaris in het Gidsbeken.

NB. De Wandeling op de plaats is voor een ieder, zulks begerende, opengesteld.

De Notaris DE SILLE zal, ten overstaan van den Heer Majoor MEIJL, op Woensdag den 17den Junij 1835, des voormiddags om 10 ure, ten huize van P. W. MASTENBROEK, aan den Steenweg te Helvoirt, in het openbaar, *om kontante betaling*, verkoopen:

Een-en-dertig stuks TREK- en RIJ-PAARDEN, van de reserve rijdende Artillerie te Velde.

De gezegde Paarden zullen twee dagen vóór de Verkooping voor een ieder te zien zijn.

BEKENDMAKING.

Burgemeester en Wethouders der Stad *Bergen-op-Zoom*, zullen op Vrijdag den 26sten Junij 1835, des voormiddags ten elf uren precies, ten Raadhuize aldaar, publiek presenteren aan te besteden:

Eerstelijk, het *VERNIEUWEN* van STADS HAVENBRUG, met de noodige VLOEIDEUREN, en de Leveratie van Materialen, daartoe benoodigd; alsmede het *HERSTELLEN* van STADS HAVENMUUR, aan de Noord- en Zuidzijden, gerekend van het Spui tot aan de Havenbrug, met de daartoe benoodigde Materialien; en:

Ten Tweeden, het *UITDIEPEN* en *SCHOONMAKEN* van STADS GREBBE, en wel van het gedeelte genaamd de *Lastdijk*, tot aan de Vloeideuren, aan het einde van den Meerschen tuin.

Zullende de Bestekken en Conditiën van Aanbesteding, alsmede de Teekening, voor het Vernieuwen der Havenbrug, acht dagen te voren ter Stads Secretary ter lezing en bezigtiging voorhanden liggen, en nader ondertigting te bekomen zijn, bij den Stads Architect J. VERGROESEN, Az.

Bergen-op-Zoom den 1sten Junij 1835.

Burgemeester en Wethouders voorn.
C. UYTTERS V.
Ter ordonnancie van dezelven,
J. ALDER,
Secretaris.

STEENDRUKKERIJ TE GORINCHEM.

De ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij heeft opgerigt eene *STEENDRUKKERIJ* en in staat is te kunnen leveren alle soorten van KRIJT-, GRAVEER-, BRONS- en PENNEWERK, alles naar de laatste thans in *Duitschland* gebruikelijken wijze.

Hij beveelt zich voor deze zijne inrigting in eenen ieders gunst, belovende eene prompte en ten uiterste civiele bediening.

Bestellingen worden aangenomen bij de Boekhandelaars Broese & Comp. te Breda.

H. HORNEBR,
Steen-Boekdrukker te Gorinchem.

Bij BROESE & COMP. te *Breda*,

zijn de volgende Fransche Regtsgeleerde Werken voorhanden, als:

Proudhon, Traité du Domaine public ou de la distinction des Biens, considérés principalement par rapport au domaine public; in-8° tome 1er . . . . . *f* 3,80.

Bilhard, Traité des Référés, tant en matière civile, qu'en matière de commerce; nouvelle édition, augmentée de la Jurisprudence de Belgique. 1 vol. in-8° . . . . . *f* 3,50.

B. de Chabrol-Chaméane, Dictionnaire de Législation Usuelle, contenant les notions du droit civil, commercial, criminel et administratif; avec toutes les formules des actes et contrats, et le tarif du droit d'enregistrement de chacun d'eux; in-8°. Six livraisons sont en vente, chaque livraison à . . . . . 25 Cents.

F. X. P. Garnier, Traité des Actions Possessoires; nouvelle édition, mise en rapports par des notes avec la législation et la jurisprudence belges. 1 volume in-8° . . . . . *f* 1,80.

Table Générale alphabétique et raisonnée des matières contenues dans le Répertoire de Jurisprudence et dans le Recueil alphabétique des Questions de droit de *M. Merlin*, par *L. Rondonneau*; nouvelle édition, faite spécialement pour la présente édition, augmentée de la refonte de tous les suppléments et d'une table chronologique des lois et des arrêts cités dans l'ouvrage, par *J. Barth*; l'ouvrage sera complet en 8 livraisons, chaque livraison à *f* 1,40. Les six premières livraisons sont en vente.

Poncet, Traité des Jugemens, précédé du traité des actions; nouvelle édition, augmentée de la Jurisprudence de Belgique. 1 vol. in-8° *f* 3,80.

Œuvres de R. J. Pothier, contenant les traités du droit français. Nouvelle édition, mise en meilleur ordre et conforme à celle publiée, par *M. Dupin aîné*, Avocat à la Cour Royale de Paris, augmentée d'une dissertation sur la vie et les œuvres de Pothier, et d'une table alphabétique, analytique et raisonnée des matières du droit civil français, contenues dans les ouvrages de ce célèbre jurisconsulte, par le même. 8 vol. gr. in-8°. a 2 col., petit-texte, pap. vélin. Prix . . . . . *f* 32,—.

De L'autorité Judiciaire en France, suivie de la Compétence des Juges de paix, par le Président *Henrion de Pansey*. Nouvelle édition, mise en rapport avec la législation et la jurisprudence de France et des Pays-Bas. 1 seul vol. gr. in-8°, sur 2 col. Prix . . . . . *f* 5,50.

M. Troplong, le droit civil expliqué suivant l'ordre du code, de la prescription, ou commentaire du titre XX, du livre III du code civil, 2 vol. in-8° . . . . . *f* 7,50.